

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Proëmialis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

dicavit Exodi tertio: *Ego sum, qui sum* ab ultimo individuo sensibili, gradatim ascendendo, contemplatur & speculatur; cujus vestes subtilissimæ sunt, nempe habitus, quibus mens magis, quam corpus bysso & purpurâ decoratur, quas ipsa sibi texuit per actus frequenter repetitos & multiplicatos, per principia notissima & evidentissima concurrentia; unde etiam Metaphysica inter omnes alias scientias in tantum eminent, ut omnes, quibus ipsa ducatum præbet, de omni scibili, quod à materia abstrahit, sine ullo erroris periculo discurrere possint. De hac itaque scientia, quæ erit meta mea, non nihilum secundum se primò dicendum est, antequam ad ipsius materias descendam. Sit igitur

DISPUTATIO

PROOEMIALIS.

Inquirere, an Metaphysica sit scientia una simplex, vel multiplex? An speculativa, &c. omnino superfluum est, nam hoc dicunt omnes, dubitat nemo, idq. clarè docuit Aristoteles 6. Met. cap. 1. dicens: *Quapropter Philosophia tres erunt contemplatrices, Mathematica, Naturalis, id est Physica, Theologia, hoc est Metaphysica, unde ea solum attingam, qua vel certa non sunt, vel ex dictis deduci nequeunt, quare sit*

QUESTIO I.

De objecto Metaphysica.

I. Circa objectum Metaphysicæ magna est diversitas inter auctores.

Circa objecti Metaphysicæ assignationem varia est auctorum diversitas, nam imprimis aliqui dicunt, ens latissimè sumptum, prout abstrahit à reali & rationis, esse objectum Metaphysicæ. Fonseca citans pro se communem ait, ens reale latissimè sumptum, in quantum comprehendit entia realia tam per se, quam per accidens, objectum esse Metaphysicæ. Tertia sententia dicit: Ens, ut descendit in prima genera, seu prædicamenta, Metaphysicæ objectum esse, ita Flandria, & aliàs multi insignes Philosophi. Quarta sententia est Averrois, qui tenet substantiam immaterialem, prout comprehendit Deum & intelligentias, esse objectum Metaphysicæ, quam etiam approbat Scotus q. 1. Met. n. 4. solvens omnes rationes, quæ in contrà adduci possint, quamvis postea videatur eam simpliciter rejicere; verum existimo eum locutum fuisse in sensu conclusionis. Quinta sententia substantiam, prout abstrahit, à materiali, & immateriali, finita & infinita, pro objecto adæquato ponit, videturque fundari in Aristotele 7. Met. verum subtilissimè eam redarguit Subtilis, 1. Met. q. 1. n. 31. Sexta, quæ etiam Averroï tribuitur, solum Deum objectum Metaphysicæ ordinat, & hujus sententiæ potissima ratio est ista, nobilissimæ scientiæ nobilissimum debet concedi objectum, sed Metaphysica est nobilissima scientia, ergò nobilissimum debet habere objectum, atqui Deo nihil nobilius, ergò. Sed ad hoc argumentum respondet Doctor q. 3. Prologi lateralis n. 20. dicens: *Nobilissima scientia est circa nobilissimum genu, vel ut primum, vel ut*

consideratum objectum in illa scientia perfectissimo modo, quo potest considerari in aliqua scientia naturaliter acquisita: Deum verò, etsi non sit objectum primum in Metaphysica, est tamen consideratum in illa scientia nobilissimo modo, quo potest in aliqua scientia naturaliter acquisita considerari. Septima denique sententia est Avicennæ 1. Met. cap. 7. docentis: Ens in quantum ens, esse objectum primum Metaphysicæ, quam etiam resolutivè tenet Doctor 1. Met. q. 1. 6. Met. q. 2. & alibi. Itaque ad resolutionem progrediendo, prænotandum venit, Metaphysicam etiam dupliciter considerari posse, sicut Logicam, alia etenim dicitur talis secundum se, alia dicitur Aristotelica, hæc est illa, quæ ea pertractat, quæ Aristoteles in libris Metaphysicis tradidit, qui non modò de ente, sed etiam de Deo & intelligentiis egit, illa verò dicitur ea, prout nunc & defectò in Scholis tradi solet. De utraque resolvam quæstionem. Unde

DICO I. Adequatum objectum Metaphysicæ

Aristotelica est ens immateriale. Hæc est conformis principiis Scoti. Et probatur: Illud debet dici objectum adæquatum in aliqua scientia, ad quod omnia, quæ tractantur in illa, reduci possunt tanquam ad aliquod commune, & magis latè patens, sed in Metaphysica Aristotelica tractatur de Deo, & intelligentiis, ergò debet habere aliquod tale objectum, ad quod reduci possint, quod magis latè pateret: Subsumo, sed Deo & Angelis, &c. nihil potest esse commune, præter ens spirituale & immateriale, ergò ens immateriale erit objectum adæquatum Metaphysicæ Aristotelicæ. Verum pro intelligentia hujus conclusionis, Notandum, quòd dum dico, ens immateriale esse objectum Metaphysicæ Aristotelicæ, ens sumi non secundum se, sed pro speciebus, quia passiones

II.

Est ens immateriale.

M m m m 3 demon-

demonstrantur de Deo, & Angelis, quæ sunt species ejus, ad differentiam entis, prout objectum est Metaphysicæ in se, ubi non sumitur pro speciebus, sed pro se. De quo

III.

Metaphysicæ in se potest esse vel ens ut sic vel reale.

Dico 2. Si conceptus entis ut sic est univocum ad ens reale & rationis, ens ut sic, prout abstrahit ab utroque, erit objectum adequatum Metaphysicæ in se: Si verò non est univocum, tunc ens reale ut sic, prout abstrahit à creato & increato, erit adequatum objectum. Hac est Doctoris supra. Et

Probatur primò: Scientia suprema & communissima debet habere communissimum objectum, sed Metaphysicæ est scientia suprema & communissima, ergò communissimum debet habere objectum, ergò si conceptus entis ad reale & rationis est univocus, ens, prout abstrahit à reali & rationis, erit objectum adequatum, quia sic erit communissimum, si verò non est communissimum, erit ens reale, prout abstrahit à creato & increato.

Probatur secundò: Quia non est aliud, quod aptius statui posset pro objecto adequato Metaphysicæ, quam ens ut sic commune ad reale & rationis, vel saltem ens reale ut sic, ergò illud, & non aliquid inferius debet statui pro objecto: probatur ant. quia juxta omnes, objectum primum scientiæ debet ita adequari scientiæ, ut nec illam excedat, nec ab illa excedatur, seu ita, quòd scientia nihil trahet per se (saltem) nisi quod per se primo, vel secundo modo spectet ad objectum primum, vel aliquid ejus inferius, & objectum primum nihil sub se contineat, quod scientiæ consideratione excedat, sed inter omnia, quæ dici possent, nullum reperitur objectum, quod ita commensuretur Metaphysicæ, præter ens ut sic, prout patebit applicanti & examinanti, ergò illud solum debet statui pro objecto adequato. Qui petit plures probationes pro hac veritate, consulat Logicam, & assumat conditiones ad objectum adequatum requisitas; interea hic adhuc optimæ probationes erunt, aliorum fundamentorum solutiones. Et imprimis

IV.

Opponitur & explicatur Arist.

Opponitur Autoritas Aristotelis 6. Met. I. 6 ubi docet, quòd solum Deus, & intelligentiæ sint objectum Metaphysicæ, quod clarè deducitur ex ejus verbis, ait enim: *si nulla est substantia, præter eas, quæ naturâ constant, profectò scientia naturalis prima scientiarum erit.* Ergò si alia est scientia, præter scientiam naturalem seu Physicam, illa erit de Deo & intelligentiis, & consequenter Deus & intelligentiæ erunt objectum Metaphysicæ, quia hæc præter Physicam est. R. tamen negando utramque consequentiam, Aristoteles enim aliud non vult, quàm (supposito, quòd Deus, & intelligentiæ non essent) quòd non posset abstrahi conceptus aliquis, qui esset communis materialibus, & intelligentiis, & sic, cum Physica adequatè respiciat ea, quæ naturâ constant, non esset necesse, ponere aliquam aliam scientiam, ex hoc tamen non sequitur, quòd Deus solus, & intelligentiæ sint objectum Metaphysicæ, sed aliquid commune tum iis, tum illis, quæ naturâ constant, nempe *Ens*.

Instatur: Aristoteles Metaphysicam frequenter appellat *Theologiam*, sed Theologia objectum est Deus, ergò etiam Metaphysicæ. Sed R. Metaphysicam quidem ab Aristotele nonnunquam vocari *Theologiam*, non, quòd sit ejus objectum adequatum Deus, sed quia est objectum partiale, & nobilissimum, & Aristoteli sat commune est, quòd à præstantiori parte totam faciat denominationem. Sed contra conclusionem ex ratione in contrà

Arguitur primò: Illud est objectum adequatum alienius scientiæ, quæ continet in se virtualiter, vel formaliter omnes veritates, ad quas inclinatur talis scientia, sed Deus lumine naturali cognoscibilis est talis, ergò est objectum Metaphysicæ: Major videtur Scoti q. 3. Prolog. n. 4. in quest. 2. lateri, ubi dicit sic: *de secundo dico quòd ratio primi objecti, seu subjecti est, continere in se primo virtualiter omnes veritates illius habitus, cuius est, &c.* Minor est etiam Scoti supra in Metaphysica lib. 1. q. 1. & communis, consequentia est clara. Respondeo, transeat major, & nego minorem, quia, ut dixi aliàs sæpe, ex Scoto, maxime 1. d. 3. q. 3. n. 5. & 9. Deus non continet virtualiter omnes veritates Metaphysicæ maxime per se primò, quod requirit Scotus loco citato, quid sit autem per se primò, virtualiter continere, explicat 1. Metaph. q. 1. n. cit. super art. 2. in sexta sententia.

Instatur: Summa perfectio intellectus elevati supernaturaliter, vel per fidem, vel per visionem beatam, est contemplari vel speculari Deum, ut supernaturaliter cognoscibilem; ergò summa perfectio intellectus non elevati, sed sibi in naturali lumine relicti, est eundem Deum speculari, quantum est naturaliter cognoscibilis; ergò, ulterius est objectum Metaphysicæ & antecedens est omnium, prima consequentia videtur bona, & probatur secunda, quia cum Metaphysicæ sit perfectissima scientia naturalis, debet habere pro objecto perfectissimum objectum ordinis naturalis. Respondent aliqui, negando suppositum primæ consequentiæ, scilicet, Deum esse naturaliter à nobis cognoscibilem, secundum rationem propriam, sed in quantum convenit cum creaturis, & in ratione primæ causæ, vel primi entis, sed quia hoc ipsum videtur sufficere ad valorem argumenti jam facti. Respondeo aliter, argumentum tantum probare perfectissimum habitum partialem Metaphysicæ esse illum, qui considerat Deum in quantum est naturaliter cognoscibilis, quia de objecto partiali perfectissimo Metaphysicæ, quod nos concedimus, non autem Deum esse objectum adequatum Metaphysicæ, quod negamus.

Arguitur secundò: Ens latissimum sumptum non habet principia nec definitionem, ergò non potest esse objectum ullius scientiæ, ergò ulterius nec perfectissima scientia, qualis est Metaphysicæ. Respondeo cum Scoto 1. Metaph. q. 1. n. 1. quando Philosophus petit, ut objectum scientiæ habeat partes & principia, ipsum loqui de principii complexa non autem velle, quòd objectum scientiæ sit

cessario debeat habere principia incomplexa seu in esse, vel se priora, sed tantum in esse cognoscibilis: Ens autem latissimè sumptum habet principia complexa, vel certas propositiones, quae possunt assumi pro praemissis seu dignitatibus ad demonstrandum aliquid de ipso.

Instatur: Ex hoc sequeretur, Metaphysicam esse tantum scientiam, quia, & non propter quid, contra Scotum quaest. 1. & alibi saepe, & etiam contra veritatem, cum sit potissima, & perfectissima scientia. Respondent aliqui, negando sequelam, quia inquirunt, ens habet passiones, quarum una est aliquomodo prior altera, scilicet veritatem, quae convenit enti per ordinem ad intellectum & bonitatem, quae convenit per ordinem ad voluntatem, adeoque bonitas potest de ipso demonstrari per veritatem, tanquam aliquomodo priorem. Sed esto totum concedatur, adhuc tamen non ostendunt talem demonstrationem esse propter quid. Unde respondetur aliter adhuc, ut scientia aggregata ex multis habitibus dicatur propter quid, qualis est Metaphysica, non esse necesse, ut quilibet habitus particularis sit per medium a priori, seu per quidditatem subiecti, sed sufficit, quod multae aliae, vel saltem pleraeque. Unde, licet habitus, quo demonstratur aliquid de ente ut sic, non sit scientia propter quid, cum repugnet enti ut sic, habere quidditatem, tamen sunt aliae multae demonstrationes potissimae, & propter quid, in Metaphysica, quibus sua propria passio demonstratur de inferioribus entis ut sic, mediante sua definitione.

Urgetur: Vera & realis passio habet veram & realem causam, sed ens ut sic non causat verè & realiter suas partes, alias unitas, veritas, & bonitas in ente increato, vel Deo, verè & realiter causarentur, quod est absurdum. R. ens ut sic non causat verè & realiter causalitate Physicâ suas passiones, sed vel per emanationem Metaphysicam, vel saltem per originem, quod non repugnat passionibus divinis, sicut nec attributis.

VII.

Arguitur tertio: Pro prima parte conclusionis contra secundam. Ens ut sic respectu entis realis & rationis est objectum adequatum intellectus; ergo & Metaphysica; antecedens videtur Scoti in 1. d. 3. q. 3. n. 3. ubi dicit sic: Nulla potentia potest cognoscere objectum sub ratione communiori, quam sit ratio sui primi objecti, quod patet, inquit Scotus; tum per rationem, quia tunc illa ratio primi objecti non esset adequata; tum per exemplum, quia visus non cognoscit aliquid sub ratione communiori, quam sit ratio coloris aut lucis, &c. ergo ens commune ad reale & rationis est objectum Metaphysica. Confirmatur; Entia rationis sunt scibilia, quia constant generâ & differentie, sed non per aliam scientiam, quam per Metaphysicam, ergo continentur sub objecto Metaphysica. Respondeo primò, hoc argumentum reddere mihi satis probabilem opinionem tenentem univocationem entis ad reale & rationis, de qua postea, ac proinde admittendum ab omnibus, qui eam

tenent, & consequenter primam partem conclusionis contra secundam, sed quia tenco secundam partem conclusionis, & nego univocationem entis ad reale & rationis, Respondeo cum Licheto ibidem a n. 3. ad n. 8. comm. exclusivè, ens rationis tantum virtualiter contineri sub objecto adequato intellectus, & tantum habere intelligibilitatem & scibilitatem secundum quid, sicut & quidditatem secundum quid, & sic, quod magis placet Licheto ibidem, entia rationis, secundae intentiones, negationes, & privationes, dicuntur spectare ad objectum adequatum Metaphysicæ per reductionem tantum ad aliquid, quod quidditative includit ens, & sic Lichetus ibidem n. 2. docet ex Scoto quaest. 1. Prologi & q. 4. quodlibeto 1. n. 23. & 24. relationem cognosci cognito fundamento & termino, & non aliter: Sed, salvo meliori iudicio, Scotus ibi hoc non dicit, sed tantum dicit, relationem non posse cognosci, nisi cognito fundamento & termino, imò non potuit Scotus dicere relationem non habere cognoscibilitatem per se, saltem loquendo de relatione reali, cum juxta ipsum sit ens reale simpliciter, & propria passio entis realis sit cognoscibilitas, seu manifestativitas respectu cujuscunque intellectus, ut infra: Unde licet concederetur hoc de negationibus & privationibus, tamen non concludit relationes non habere cognoscibilitatem per se, eo modo, quo habent entitatem, & consequenter per se considerari à Metaphysico secundum quod constant genere & differentia, ut caetera entia, cum sit perfectius in scientia universalissima considerare per se quodlibet cognoscibile, eo modo, quo potest cadere sub ejus consideratione, nec valet ipsorum distinctio, nisi ipsi repugnet, quia non possunt ostendere repugnantiam quare Metaphysica non consideret entia rationis, in quantum constant ex genere & differentia, imò debet, si est perfectissima Metaphysica abstrahens a sensibus, qualis est in Deo, & Angelo.

VIII.

Instatur: Potentia habens pro objecto naturali primo aliquod commune, potest naturaliter in quodlibet contentum sub illo, sicut sensus, sed potentia intellectiva seu intellectus Metaphysici, non potest naturaliter in quodlibet contentum sub ente ut sic, verbi gratia in Deum, ergo ens ut sic non est ejus objectum. Respondeo breviter ad hoc argumentum, quod est primum Scoti contra se quaestione primâ Prologi oxon. & de quo ipse ibidem a. n. 32. & Lichetus in comm. latè, ubi multa habet Doctor de objecto naturalis inclinationis & naturalis attingentiae. R. inquam, breviter concessâ maj. dist. min. non potest naturaliter in illud, in quantum est ens, seu sub ratione entis, nego, in quantum est tale ens, quod est Deus, transeat, licet etiam ens, quod est Deus sub ratione primi entis, seu causae primae cognoscat Metaphysicus; & hoc de hac quaestione sufficiat.

☞☞☞☞

QUAE.

In Metaphysica sunt multa scientia propter quid.

Si ens est commune reali & rationis erit etiam objectum Metaphysica.

QUÆSTIO II.

De Principiis Metaphysicis, seu quæ & quot sint, quodq; eorum firmissimum?

I. Multa Principia accipiones.

Ut multas primi principii acceptiones & divisiones omittam, pro prima parte quæstionis sciendum pro nunc, primum principium aliud esse simplex, aliud complexum, de primo principio incompleto, seu de primo ente, vel prima veritate incompleta Deo opt. max. passim tractat noster Doctor in Theologia, & quidem tractatu uno speciali, qui intitulatur de primo principio, estque, teste illust. Cavello, verè aureus, in quo Doctor instat aquilæ in altum volantis, quantum humano ingenio possibile esse videtur, naturam primi rerum Principii, seu primæ causæ indagat, quantum ad Metaphysicum seu primum Philosophum spectat. Primum etiam Principium complexum, seu prima Veritas etiam variè sumitur, primò latè pro quacunq; veritate enunciativa certa sincera, naturaliter cognoscibili, de qua querit noster Doctor in primo d. 3. quæst. per totum, eamq; efficaciter probat contra errorem Academicorum, qui omnia, nobis incerta esse, asserbant & tale principium primum est in quadruplici differentia, Aliud est Principium simpliciter primum; Aliud non simpliciter primum, aliud primum per Experimentiam, aliud per Actum, sed hæc duo ultima in idem redeunt, de quibus omnibus agit subtiliter Scotus suprâ quæst. 4. cit. a. n. 6. per 4. art. & 1. de primis principiis simpliciter n. 7. ibi, quantum ad certitudinem de principiis

II. Doctrina Scoti, siue ad aliquid.

Dico sic, ait Doctor: Quod termini Principiorum per se naturam talem habeant identitatem, ut alter evidenter necessario alterum includat, & idè intellectus componens illos terminos ex quo apprehendit eos, habet apud se necessariam causam conformitatis illius actus ad ipsos terminos, quorum est compositio, & etiam causam evidentem illius conformitatis, & idè necessario patet sibi conformitas illa, cuius causam necessariam & evidentem apprehendit in terminis, igitur non potest esse in intellectu apprehensio terminorum, & compositio eorum, quin stet conformitas compositionis ad terminos, sicut non potest stare albedo & albedo, quin stet similitudo, hæc autem conformitas compositionis ad terminos est veritas compositionis, seu iudicii componentis, ergò non potest stare compositio talium terminorum, quin sit vera, & ita non potest stare perceptio illius compositionis, & perceptio illius compositionis, & perceptio terminorum, quin stet perceptio conformitatis compositionis ad terminos, & ita perceptio veritatis, quia prima percepta evidentur includunt perceptionem illius veritatis & confirmatur, inquit Scotus, hæc ratio per simile ex Philosopho 4. Metaph. text. comm. 8. & 9. ubi vult, quod oppositum primi principii scilicet huiusmodi, impossibile est idem esse & non esse, non potest venire in intellectu alicuius, quia essent opiniones contrariæ, id est juxta Lichetum, assensus contrarii simul in eodem intellectu, &c.

III. Que sint prima principia

Principia ergò prima simpliciter, juxta discursum à Scoto jam factum, possunt vocari illa, quorum veritas ex sola terminorum apprehensione cuicunq; intellectui, ex solo lumine naturali, non impedito, sufficienter in-

notescit. Unde ferè Principium simpliciter primum, est propositio per se nota, idem ferè fuit dixi ferè, quia propositio per se nota non debet esse regula universalis scientiarum, sicut primum principium, & permittit se ipsam demonstrari, licet non possit, principium autem simpliciter primum minimè, saltem a priori, nam juxta Philosophum suprâ 4. Metaph. t. comm. 8. huiusmodi principia oportet in omni scientia præsupponere: Unde dicit, idem primo positæ Principia cognoscimus, in quantum terminos cognoscimus, unde 4. Metaph. ubi etiam ut optime notat Scotus ibidem, ad principium simpliciter primum tres requiritur conditiones; Prima est, quod circa ipsum impossibile sit mentiri vel errare, quia, inquit Scotus, ex ipso, cum sit notissimum, non potest intellectus circa illud errare, cum circa ea, quæ ignorant, tantum decipiuntur homines. Secunda Conditio est, quod non sit conditionale, seu notum ex aliqua hypothese, seu suppositione, sed ex se ipso; unde Conclusio deducta ex præmissis evidens, & cum per se nobis, non est principium simpliciter primum, quia Conclusio est; unde subdit Scotus suprâ quæst. 4. n. 8. sic: habità evidentia, vel certitudine de principiis primis, patet, quomodo habeatur de Conclusionibus illis ex eis propter evidentiam formæ syllogismi perfecti, cum certitudo Conclusionis tantummodo dependeat ex certitudine principiorum & evidentia illationis. Tertia Conditio, quæ in superioribus sufficienter est insinuat à Scoto, est, quod cognitio terminis, eorumq; compositione necessario gignat assensum in intellectu sibi redicto & non distracto. Unde inquit Scotus, non potest esse in intellectu apprehensio terminorum & compositio eorum, quin stet conformitas illius compositionis ad terminos, quomodo est illud: Impossibile est, idem simul esse & non esse. Ex dictis ergò hæcenus possunt haberi de prima Principium complexum simpliciter primum, & non simpliciter primum: simpliciter primum, cuius veritati ex sola terminorum apprehensione intellectus ex lumine naturali sumitur assentitur, estque primum principium demonstrationum: Non simpliciter primum, quod, licet in se sit quasi manifestum, non tamen usque adeo manifestum, ut quilibet intellectus statim ex sola conceptione terminorum ei propter se sumitur assentiat, ut sunt Conclusiones scientiæ: Unde Philosophus de poster. resolut. c. 8. tradit quandam primorum principiorum divisionem, scilicet in principia simpliciter indemonstrabilia, & secundum quid indemonstrabilia, ut sunt Conclusiones, de quibus modo, vel ut volunt Conimbr. quæ etiam in aliqua scientia demonstrantur, in ea tamen, in qua principia dicuntur, demonstrari nequeunt, sed sumuntur, ut demonstrata, ut sunt principia scientiæ subalternæ. Principia etiam simpliciter demonstrabilia secundum ipsum ibidem cap. 2. sunt varia, alia sunt Positiones, alia Dignitates; Positio simpliciter est propositio, seu veritas indemonstrabilis, quam non necesse est tenere eum, qui addicere aliquid parat, ut quod angeli omnes recti sint æquales, item omnes linee ductæ ad circumferentiam; Et notant etiam Conimbr. ex Philosopho ibidem positionem, va-

riè in scientiis usurpari, semel ut jam supra, ut sit idem, quod definitio & suppositio, simpliciter loquendo ex ipso cap. 10. est idem, ac id, quod à nemine negatur, sed supponitur:

Dixi suppositio simpliciter, quia secundum ipsum Philosophum datur suppositio quædam secundum quid, quæ non est illa, quæ à nemine negatur, quia potest negari & etiam probari, sed vocatur suppositio quatenus à demonstrante supponitur ut vera, verbi gratia: *A quolibet puncto ad quolibet punctum licet ducere lineam rectam*, & huic correspondet postulatio, quæ non supponitur ut vera, sed quia demonstrans illam postulat ab Adversario sibi concedi, verbi gratia: *Quantitas continua est divisibilis in infinitas partes, Numerus potest in infinitum augeri*; inter suppositiones verò, Postulationes & Definitiones ponit Aristoteles supra cap. 8. tres differentias; prima, quod in suppositionibus & Postulationibus necessariò sit veritas, scilicet iudicativa, in definitionibus minimè, ut patet hinc *Animal rationale*: Secunda & tertia differentia ferè in idem redeunt, & quando obijciunt aliqui, Geometram in demonstrando supponere lineam, quam in pulvere, vel pariete describit, esse rectam & pedalem. *Ar. Aristoteles*, ipsum non uti talibus suppositionibus, ut veris, sed ut signis verarum suppositionum, quæ in anima sunt.

Dignitas de-
finitur.

Dignitas, quæ aliis nominibus Effatum, Proloquium, à Cicerone & M. Varro appellatur, est veritas indemonstrabilis, quam necesse est tenere cum, qui vult aliquid addiscere, & dicitur dignitas, eò, quod se ipsa mereatur ab omnibus concedi, verbi gratia: *De quolibet est vera affirmatio vel negatio, Omne totum est majus sua parte &c.* His visis de nominibus & acceptionibus primorum principiorum, nunc inquirendum est, quot sint principia simpliciter prima, & quodnam sit omnium principiorum firmissimum?

V.
Quatuor sunt
prima veri-
tates.

Pro secunda parte in hac Quæstione Notandum, quatuor principia, seu quatuor primas veritates communiter assignari, quibus, tanquam punctis cardinalibus, quælibet veritas naturaliter cognoscibilis innititur ultimare. Primum est illud, *quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*, vel quando duo aliqua, verbi gratia, intellectus & voluntas cum alio aliquo tertio scilicet anima, identificantur, etiam debent identificari inter se, in syllogismo igitur perfecto, quæ in conclusione inter se inferuntur unita, debent fuisse prius unita in præmissis cum aliquo tertio, verbi gratia, ego contendo, quod homo & risibile verè inter se uniantur; debeo assumere aliquid, cum quo utrumque uniat in præmissis, verbi gratia, animal rationale & ex eo, quod risibile & homo verè uniantur cum illo tertio, infero, quod etiam verè inter se uniantur, sic verbi gratia: Omne animal rationale est risibile, omnis homo est animal rationale, ergò omnis homo est risibilis & sub hoc principio, seu potiùs ad hoc principium reducuntur quædam alia, verbi gratia, quæ repugnant in uno tertio, repugnant inter se, & quæ contingenter uniantur uni tertio, contingenter uniantur inter se.

F. Amandi Hermann Metaphysica.

Aliud est dictum de omni & dictum de nullo, vel: *Quidquid affirmatur de subiecto universaliter sumpto, affirmatur de quolibet subsumpto sub illo; & quidquid negatur de subiecto universaliter sumpto, negatur de quolibet subsumpto sub illo.* Exempla sunt obvia & ad hoc secundum principium volunt aliqui totam vim syllogisticam reducere, sed vel illa duo, scilicet, *dictum de omni, & dictum de nullo* debent reduci ad primum, vel nihil concludunt, nam ad probandum Petrum currere, quid facit omnem hominem currere, nisi etiam probem Petrum esse hominem, & idem fit in principio illo, *dici de nullo*.

Secundum principium

Dices: Si verum est, omnis homo currit, bene sequitur, hic homo, vel aliquis homo currit. *Respondeo* esse verum, non tamen virtute istius principii, *dici de omni & dici de nullo*, sed quia subintelligitur alia propositio, verbi gratia hic homo currit, vel aliquis homo currit pro minori, & sic est virtute illius primi principii; *Quæcumq; sunt eadem uni tertio &c.* Confirmatur, quia invenitur perfectissima forma syllogistica sine dicto *de omni* & dicto *de nullo* in prima figura, verbi gratia, Petrus currit, sed aliquis homo est Petrus; ergò aliquis homo currit; quæ est in prima figura, & regulatur per illud primum principium; *Quæcumq; sunt eadem uni tertio &c.* per quod regulatur omnes omninò formæ syllogisticæ.

VI.

Dices 2. Illud principium fallit in Mysterio Trinitatis, hoc autem Mysterium cum sit inter omnia fidei Mytheria altissimum, non potest esse contra primum principium lumine naturali notum, cujusmodi est illud: *Quæ sunt eadem uni tertio &c.* Deinde si huic principio ininitatur omnis forma syllogistica, sequeretur, quod in Mytherio Trinitatis non possemus aliquid syllogisticè concludere. Præsens replica summos Theologos & DD. in varias opiniones & responsiones, circa sensum illius primi principii, *quæ sunt eadem uni tertio &c.* dispersit. Prima responsio est, illud principium non habere locum in Divinis, sed tantum in Creatis. Ita Suar. lib. 4. de Trinit. c. 3. Vafq. 1. d. 121. c. 2. Sed contra hanc responsionem sunt duæ rationes jam adductæ. Secunda Responsio est, quod solum habeat locum in his, quæ re & ratione sunt eadem, non verò in distinctis ratione, ut sunt Essentia & Personæ. Ita D. Thomas 1. p. q. 28. art. 3. ad primum. Sed Contra hanc Responsionem facit primò, quod ex ea sequeretur, virtute illius primi principii nullam posse fieri demonstrationem, cum illa quæ sunt eadem in demonstratione, verbi gratia definitum, definitio & passio definiti non sint eadem re & ratione, sed juxta nos formaliter distincta, virtualiter verò, vel saltem ratione ratiocinata juxta D. Thomam & suos. Secundò, generaliter sequeretur, nullam conclusionem posse inferri virtute talis principii, nisi ex præmissis identicis, cum nullius propositionis extrema sint eadem re & ratione, nisi solius identicæ (si hoc ipsum admittatur) sed hoc est planè absurdum, quia tunc illud primum principium planè ad nihil deserviret, cum omnes tales syllogismi vel sint falsi, vel saltem fatui. Tertia responsio

VII.
Varie respon-
siones quo-
modo prin-
cipium prin-
cipium sit ve-
rum.

N n n n u r i t u r

utitur distinctione. *Quæ sunt eadem in tertio adæquatæ sunt eadem inter se, conceditur, quæ solum in adæquatæ, negatur.* Ita Capreolus in 4. d. 2. q. 3. art. 1. Argent. Ægyd. & alii. Sed contra hoc facit primò, quòd, juxta ipsos, quælibet relatio & persona sit eadem adæquatæ, & ex natura rei cum Essentia, quia non admittunt distinctionem formalem, ergò juxta illud principium eodem modo identificatur alteri Relationi vel Personæ.

Secundò, Sequeretur, quòd syllogismus ex propositionibus contingentibus non concluderet vi illius principii, imò nec ex necessariis, nisi solis identicis, cum extrema illarum non sint eadem identitate adæquatæ, sed realiter distincta in contingentibus, & in necessariis non semper eadem identitate adæquatæ, nam superior non est idem identitate adæquatæ cum quolibet suo inferiori, aliàs ipsa inferiora non essent inter se distincta, ut homo & brutum.

Quarta denique dicit, quòd sint tali identitate eadem inter se, quali sunt eadem uni tertio & per consequens, cum personæ non sint simpliciter eadem essentia, quia non eadem formaliter cum ipsa, sic non erunt simpliciter vel formaliter eadem inter se, sed solum eadem essentialiter, seu quo ad essentiam. Ita D. sub in 1. d. 2. q. 7. art. 1. à n. 47. fulsissimè & celebriores Scotista. Item Cajet. 1. p. q. 28. art. 3. Ferrar. & nonnulli celebres Thomista, volentes eam esse D. Thomæ in 1. d. 33. art. 1. *Et si arguas contra hanc responsonem sic: si ex identitate personarum ad essentiam sequitur earum identitas; inter se ergò ex identitate reali earum ad essentiam sequitur identitas realis ipsarum inter se, ut Scotus ibidem & responso, in se aliàs abscondita satis, videtur stare in hoc, quòd solum sequatur, quòd sint idem realiter secundum realitatem essentia, non verò secundum realitatem personarum, quæ formaliter personæ sunt, quia sic sunt res distinctæ & si inferant, ex eo, quòd sint idem realiter cum essentia, benè sequi: Hic Deus est Pater, & Filius est hic Deus, ergò Filius est Pater; item hæc essentia non generat, Pater est hæc essentia, ergò Pater non generat. Si inquam arguas, respondeo cum Scoto, in re non sequi, quia inquit, medium syllogisticum hic non est hoc aliquid vel singulare, incommunicabile, sed quale quid, vel commune pluribus, & sic committitur fallacia figuræ dictionis, commutando quale quid in hoc aliquid, ponendo terminum communem, puta non distributum, loco termini singularis non communicabilis, quia tunc apparet syllogismus expositivus, vel de medio singulari incommunicabili, & tamen non est talis, cum medium, verbi gratia, *ly hic Deus* sit instar termini communis & non distribuitur, unde ut benè concluderetur, deberet sic formari; Quodeunque est hic Deus, est Filius, sed Pater est hic Deus, ergò. Item; Nulla res, quæ est Essentia, generat, Pater est res, quæ est Essentia; ergò Pater non generat, & tunc negetur utraque major. Sed certè licet quarta hæc responso mei Doctoris sit omnium subtilissima, tamen non desunt multæ & graves difficultates, quæ contra illam militant, quarum solutiones remitto ad Theologiam in materia de Trinit. videatur Smising de Trinit. Disp. 1. q. 3. à n. 54. & de Deo uno tom. 1. tract. 2.*

Responso
Doctoris sub-
tilis.

disp. 1. à n. 55. Tenendum nihîlominus, principium illud formaliter, & non tantum ratione materiae in creatis & in Divinis valere, quòd ostendo sic, quia contrarium illius principii implicat contradictionem; ergò ipsum est verum, & in omni materia concludit, probatur antecedens, quia si eadem uni tertio, nullo modo possent esse unum idemque inter se, essent idem tertium ut dicitur; Et non essent, quia quòd nullo modo unum idemque est, non potest esse id, quòd unum est, illa autem, de quibus dicebatur, quòd sint eadem uni tertio dicuntur non esse unum ullo modo seu simpliciter, debent ergò aliquomodo esse unum inter se, & non nisi ratione, quæ sunt unum numero, quia non potest esse plus in effectu, quam in causa adæquatæ, identitas autem illarum cum tertio est causa adæquatæ identitatis eorum inter se, talis ergò est modus identitatis eorum inter se, qualis est modus identitatis cum tertio, atque adeò si non sunt unum simpliciter cum tertio, neque etiam inter se sunt unum simpliciter. *Pro cujus ulteriori notitia advertit, identitatem aliquorum sub ratione tertii, & identitatem eorum in tertio inter se sub eadem ratione, dicere diversas habitudines, nam prior est habitudo utriusque extremi ad illam rationem tertii, posterior est habitudo unius extremi ad alterum; sicut alia est habitudo partium ad unum, alia habitudo earum inter se, & sic Personæ Divinæ sunt aliquomodo idem realiter realitate Essentia Divinæ, aliquo non idem realiter realitate personali, seu supposito; Et hæc sunt, quæ circa illud principium dicenda occurrunt modò, tamen unicum est benè notandum, videlicet quando dicitur: *Quæ sunt eadem uni tertio, quòd identitas, de qua ibi est sermo, non sit identitas vera realis formalis vel rationalis, sed vel aliqua talis, vel conjunctio extremorum, præmissæ sunt contingentes, & sequitur conclusio syllogistica per legitimum consequentiam, ex quibus omnibus potest illud principium dici de omni & dici de nullo non esse distinctum ab hoc principio vel saltem ad hoc reduci, tanquam minus commune ad magis commune.**

Sunt autem & alia duo principia inter omnia communissima, quæ etiam veritates Metaphysicæ nominantur, verbi gratia, *impossibile est idem simul de eodem affirmari & negari; Aliud, necesse est idem de eodem affirmari vel negari;* hæc duo principia quæ lib. 1. Post. c. 8. proponuntur per verba *Affirmari & Negari,* etiam ab eodem proponuntur per verbum *esse & non esse* lib. 4. Met. art. 8. fulsissimè, v. g. *quodlibet est vel non est, item, impossibile est idem simul esse & non esse.* Circa præ-

Notandum, *ly Quodlibet* significare non solum Entia realia, sed etiam quidquid apprehendi mente potest, & significat unum ex illis duobus necessariò illi convenire, non tamen essentialiter, sic quidquid est in mundo, est fortis vel non fortis, tamen non omne illud, quòd non est fortis, est essentialiter non fortis, sed vel essentialiter, vel determinativè. Ubi etiam sciendum, hoc principium non intelligendum de diversis prædicatis etiam contrariis, v. g. quodlibet est album vel nigrum, aut etiam negativè, quodlibet est album, vel non est nigrum, in hoc quodlibet sentiu principium esset falsum, debet ergò semper

semper accipi cum eodem predicato, ut: quodlibet est existens, vel non existens, quia inter hæc non datur medium.

Circa aliud: impossibile est idem simul esse & non esse, est apud Antiquiores & Recentiores controversa, quomodo intelligatur, & maxime quomodo distinguatur ab illo alio: *Quodlibet est vel non est*, Javellus apud Suar. disp. 3. Metaph. sect. 3. a. n. 5. putat hæc duo principia idem esse, quem rejicit ibidem Suarez, asserendo esse distincta, eo quod primum significet immediationem istorum predicatorum *est vel non est*: Secundum verò repugnantiam seu oppositionem eorum inter se. Hurtadus verò disp. 3. Metaph. sec. 22. opinatur ea principia esse idem, si applicentur terminis contradictoriis, v. g. *est, non est*; ubi idem est, debere esse unum ex illis, ac non posse esse utrumque: Si verò applicentur terminis contrariis esse diversa principia; nam non est impossibile, hominem esse album & esse nigrum simul. Primum offenditur sic, quia oppositio contradictoria & immediata sunt prorsus idem; ergò, inquit, idem est, non posse duo contradictoria esse simul, ac necessariò esse unum ex illis: Verum ille supponit falsum, scilicet, illud principium posse applicari contrariis, quia, ut dixi, debet sumi cum eodem predicato semel affirmato & semel negato, quia cum sit veritas Universalis Metaphysica, debet ex terminis innotescere, repugnare autem albedinem, & nigredinem in eodem subjecto, ex terminis non innotesce, sed ex partialibus scientiis, in quibus agitur de illarum formarum oppositione, ut in Physica, sed quando de eodem idem affirmatur & negatur simul, ex terminis apparet veritas talis principii, & licet termini sint Physici, tamen probatio ejus sumitur ex Metaphysica, nam posse esse & non esse simul, à Metaphysico probatur ducendo ad impossibile, & non à Physico, unde existimo cum Suarez supra, Arriaga, Connimb. & communi contra Javellum & Hurtadum, illa duo principia esse diversa, diversa namque veritas est: hæc duo non posse simul esse vel stare, ab hac alia veritate, necessarium est, ut unum de duobus existat, licet enim utraque propositio sit vera, non sequitur tamen, quòd veritas utriusque sit planè eadem, sicut, quamvis necessariò sit verum: *Quaecumq; sunt eadem uni tercio sunt eadem inter se*, tamen non sequitur, quòd ejus veritas sit eadem cum veritate hujus principii: *Quodlibet est, vel non est*; Et quòd sint veritates disparatæ, declaro sic; quia si essent veritates inter se formaliter connexæ, vel eadem prorsus veritas, in quacumq; materia applicarentur, haberent eandem prorsus veritatem. Unde sicut est verum, quòd, quia quodlibet est homo vel non est homo, idèd non potest esse homo, & etiam esse homo simul, & contra; ita etiam esset verum, quia Petrus vel Joannes currit, idèd non potest uterq; currere, quæ tamen causalis est mala, nam juxta dicta in summalis, propositio disjunctiva, verbi gratia, Petrus est albus, vel niger, licet non requirat ad sui veritatem, nisi unum ex duobus, adhuc tamen esset vera, licet utrumque haberet; unde, licet Petrus esset albus & niger, adhuc esset verum, est albus, vel niger, ergò cum illud principium; *Quodlibet est vel non est*, sit disjunctivum, & solum dicat unum ex illis necessariò convenire

F. Amandi Hermann Metaphysica.

cuilibet, non idèd negat, posse utrumque simul convenire eidem, ac proinde licet per impossibile negatio & forma possent esse simul, adhuc illud principium: *Quodlibet est vel non est*, deberet esse verum. Secundum autem principium scilicet: *impossibile est idem simul esse & non esse*, foret falsum. Unde sciendum, hoc principium: *Quodlibet est vel non est*, non fundari præcisè in oppositione immediata istorum terminorum, ut vult Hurtadus, sed in eo, quòd inter utrumque comprehendatur, quiddam potest concipi de unaquaq; re, quia de nulla re potest aliquid cogitari, nisi unum ex illis duobus, cum non detur aliud quod tertium medians inter utrumque.

Aliud verò principium, scilicet: impossibile est, idem simul esse & non esse, non fundatur in eo, quòd omnia, quæ possunt concipi, de quolibet comprehendantur illis duobus terminis, sed in eo, quòd illa duo inter se sumè repugnant, & unum excludat formalissimè aliud. Confirmatur tota hæc doctrina sic; hominem non posse habere simul albedinem & ejus privationem, probatur hoc principio: *Impossibile est, idem simul esse & non esse*, quia forma & privatio se contradictoriè negant, sed hinc non habet locum aliud principium, scilicet: *Quodlibet est vel non est*, vel: quodlibet est album, vel habet privationem albedinis, quia Angelus, vel Deus non habet privationem albedinis, nec est album, cujus ratio nò est alia, quàm quia privatio albedinis, & ipsa albedo non sunt omnia, quæ de una quaque re concipi possunt, nam præter illas datur negatio, seu absentia pura albedinis, quæ est absentia à subjecto nò apto nato, qualis est Angelus respectu albedinis & suæ privationis: Unde nò valet dicere, in quolibet est albedo, vel privatio albedinis, benè tamen vera est hæc propositio; Impossibile simul in eodem esse albedinem, & privationem albedinis, quia non obstante, quòd albedo & privatio albedinis non sint termini complectentes intra suam latitudinem omnia omnino prædicata negativæ & positivæ dicibilia de unaquaque re, sunt tamen se ipsos contradictoriè negantes. Ex quibus omnibus

Infero cum Arriaga hinc, quòd veritas illius principii disjunctivi fundetur in diversa ratione fundandi, à ratione fundandi veritatem hujus alterius principii copulativi: *Impossibile est, idem simul esse & non esse*, quòd est intentum contra Hurtad. & alios: Unde non male videtur inferre adhuc Arriaga contra nonnullos alios Authores, oppositionem contradictoriam in omni sensu & in omni rigore, non semper esse immediatam, nam forma & privatio formæ opponuntur contradictoriè, & tamen nò opponuntur immediatè, habent enim medium, scilicet carentiã puram, seu absentiam formæ à subjecto incapaci talis formæ, ut supra. Unde, sicut dantur contraria mediata, v. g. amor & odium, similiter dantur contradictoria mediata eodem planè modo.

Dices: In subjecto capaci opponuntur immediatè forma & sua privatio. Sed esto hoc sit verum, nò est ad propositum, quia hæc loquimur de oppositione universali in omni omnino subjecto, agim⁹ enim de illis principiiis universalissimis, seu primis veritatibus; *Quodlibet est vel nò est, & impossibile est, idem simul esse & nò esse*. Contra 2. Illa duo, albedo & privatio albedinis habet talè

Nnnn 2 oppo-

IX.

X.

oppositionem in ordine ad quodlibet omnino subiectum, ut repugnet, illa posse esse simul in eodem, tamen non est necessarium, ut in quolibet subiecto sit unum ex illis duobus; ergo oppositio contradictoria non est immediata absolute loquendo.

XI. Ex dictis hactenus relinquitur, duo esse principia simpliciter prima, seu duas viriditates Metaphysicas generales, & simpliciter indemonstrabiles, scilicet: *Impossibile est, idem simul esse & non esse.* Item: *Quodlibet est vel non est.*

Assignatur quoddam sit fortissimum principium.

Nunc ergo ad tertiam Tituli partem respondeo, illud principium: *Impossibile est idem simul esse & non esse, esse firmisimum; ita Aristoteles 4. Metaph. tex. com. 9. Scot. ibid. supra text. & lib. 4. Metaphysicæ quæst. 3. per totum, & communis apud Conimbr. 1. post. resol. cap. 8. q. 1. art. 3. Verba Philosophi sunt: Quapropter omnes demonstrationes in hanc reducuntur ultimam, vel resolvuntur ultimam, imo illud ipsum; Necessè est, idem esse, vel non esse, tanquam aliquomodo posterius, ut patet, nam si impossibile est, idem simul esse & non esse; ergo oportet esse vel non esse, hoc fuscè probat Aristoteles 4. Metaphysicæ, per sex capita, vide Scotum ibidem supra textum, qui ad text. 17. n. 56. ex omnibus Aristotelis argumentis integrat unam rationem totalem, quæ talis est; si affirmatio & negatio sint simul vera de eodem, aut hoc erit verum de omnibus, aut de quibusdam tantum; non de quibusdam tantum, quia est eadem ratio de omnibus; si de omnibus, vel hoc erit verum convertibiliter, scilicet, quòd de quocunque vera est affirmatio, sit vera negatio & è converso; si non convertibiliter, sequitur, quòd negatio sit certior, & notior affirmatione, quòd est falsum: si convertibiliter, vel hoc erit divisim, vel conjunctim; si conjunctim, sequuntur duo inconvenientia, primum est, quòd illud principium pronuntians afferret affirmationem & negationem, & quòd ambo erunt falsa; secundum est, quòd omnia erunt unum: si dicas, quòd verum est divisim, tunc sequuntur 4. inconvenientia, primum, quòd omnia erunt unum, sicut priùs; secundum, quòd omnes verum dicent & omnes mentientur, & idem homo confitebitur se dixisse falsum, dum dicit verum & intendit dicere; tertium est, quòd per hoc tollatur omnis disceptatio & via probandi veritatem è medio; quartum, quòd affirmatio & negatio sint simul veræ de eodem, & hoc in idem redit; sed & notat ipse Scotus ibidem, licet hæc omnia sint apud nos inconvenientia, tamen eorum aliqua admitteret Heraclitus vel quicumque alius; argumenta, quæ contra hoc objici possent, videantur apud Scot. quæst. 3. cit. lib. 4. Metaph. & 4. ibidem. Sit nunc*

QUÆSTIO III.

An Metaphysica cognoscat omnium rerum Quidditates?

I.
Duplex est sententia.

Circa præsentem Quæstionem magna, & de mente Scoti plurima est controversia; Duæ sunt autem principales sententiæ. Prima dicit,

Metaphysicam agere de omnibus rebus, etiam in particulari & earum proprietatibus usque ad ultimas species & differentias. Ita Ægydius & secundum hanc sententiam sequeretur omnes alias scientias superfluere aut esse meras Metaphysicæ partes. Secunda sententia docet Metaphysicam non agere de omnibus rebus & earum quidditatibus in particulari, hæc est SS. Thomæ & suorum, quæ quoque Scoto attribuitur, attamen resolutivè.

Dico ad Quæstionem: *Consideratio distincta omnium quidditatum etiam in particulari, secundum quod constant ex genere & differentia, prætales quidditates re ipsa abstraham a materia præterea ad Metaphysicam & non ad ullam aliam scientiam spectat.* Conclusio est contra multos optimos notæ Scotistas Anton. Andr. hic lib. 1. q. 9. per totum, Tromber Leuchet. in 1. d. 3. q. 2. Scholasticæ in q. 1. Metaph. Doctoris, & plurimè recentiores Scotistas, qui omnes mordicus tenent oppositum Conclusionis esse de mente Scoti q. 9. citata per totum & maxime Scholasticæ Schol. 2. in eadem quæst. sed ut bene notavit Mauritius in annotationibus ejusdem quæstionis 9. si omnia subtiliter considerentur, facillimè concordabuntur, unde quidquid dicitur illi, salvo meliori judicio conclusio nostra est conformior Scoto & rationi, quam oppositum.

Prima pars probatur primò, quia Scotus in 2. d. 3. q. 1. n. 7. agens de natura ut præcedit singularitatem dicit: *Et secundum illam prioritatem naturalem, seu naturæ, natura est quòd quid est, & per se objectum intellectus, & per se ut sic consideratur à Metaphysico & exprimitur per definitionem &c.* Sed natura, verbi gratia, humana vel alia specifica, de qua ibi loquitur Scotus, prout præcedit singularitatem, & prout exprimitur per definitionem includit aliquid aliud plus, quam gradum entis; ergo secundum Scotum Metaphysica considerat quidditates verum in particulari, unde tollitur evaluo Tromberæ dicentis: Scotum tantum velle, naturam considerari à Metaphysico, in quantum resolvitur in ens, quia dicit, quòd secundum illam rationem formalem, quæ præcedit singularitatem, consideretur à Metaphysico.

Probatur secundò eadem prima pars, Scotus in 1. d. 2. q. 2. n. 3. docet, quòd *Metaphysicum cognoscat lineam esse speciem quantitatis continuæ distinctam à superficie & corpore, quòd non posset nisi sciret & consideraret illud, in quo convenit cum illis & illud, per quòd differt, sed hæc sunt genus & differentia lineæ; ergo Metaphysicum considerat distinctè quidditates in particulari, & hoc confirmatur eodem argumento, quo probat Scotus 2. d. 3. q. 1. radium solarem, secundum quòd unum numero non posse percipi à visu, ut distinctum ab alio radio præcisè accidentibus, quia extrema ut sic distincta non cognoscit; ergo si Metaphysicum cognoscit lineam & superficiem ut extrema distinctionis specificæ, debet cognoscere ipsos gradus específicos, & consequenter considerare quidditates rerum in particulari.*

Probatur tertio eadem prima pars, quia Scotus in 1. d. 3. q. 2. n. 25. dicit, quòd

quod termini & principia aliarum scientiarum sunt per se nota ex conceptu confuso terminorum, sed ex Metaphysica scita, & idem fusè prosequitur ibidem.

Probatur quartò eadem pars, quia Scot. in 2. d. 3. q. 6. n. 10. §. Respondeo, sicut dictum est in prima parte &c. repetit ea, quæ ex ipso supra citavi ex q. 1. d. 3. 2. sent. Ex quo colligo cum Hostiæo contra multos Scotistas non incidenter & perfunctoriè tenere hanc nostram sententiam, alios eam bis isdem verbis non teneret sicut tenere patet cum legenti in utroque loco cit. q. 1. & 6. ejusdem d. 3. n. 1. præterea, Scot. Metaph. c. 2. supra textum illum, quot sunt species Philosophiæ, quot substantiæ, dicit sic: *Notandum, Metaphysica est una scientia unitate generis cujus partes scilicet subjectiva sunt plures, una est de substantia sensibili de qua agitur 7. & 8. hujus, & alia est de substantia in sensibili & immateriali de qua agitur in duodecimo Metaphysicæ verba clara sunt & moverunt me ad tenendam hanc sententiam, quam confirmare possum ex pluribus Aristotelis autoritatibus ut 4. Met. cap. 1. 6. Met. cap. I. & 4. cap. 2. sed misissas facio plures & ad rationes progredior.* Unde

IV. Probatur primò Ratione: Quidditas specifica hominis, verbi gratia, est definibilis prout ponitur in prædicamento, scilicet quod sit *Animal rationale*, sed hæc definitio non est Mathematica, nec Physica, ergò Metaphysica: Major ab omnibus debet admitti, probatur minor, quia Mathematica tantum agit de quantitate vel de quanto, *Animal verò rationale* non est definitio quantitatis, vel quanti quæ talis; nec etiam prædicta definitio est Physica, quia definitio Physica hominis est illa, quam tantum ingrediuntur materia & forma, dicendo: *Homo est compositum naturale ex corpore, tanquam materia & anima rationali tanquam forma*; ergò relinquitur ex dictis, quòd prædicta hominis definitio sit considerationis Metaphysicæ; ergò ulterius, cum risibilitas sit propria passio hominis de eo demonstrabilis, & non sit proprietates Physicæ, quia non sequitur hominem ut est principium motus & quietis, est passio Metaphysica & consequenter de eo demonstrabilis in Metaphysica mediante sua definitione Metaphysica.

V. Probatur Ratione secundò: Ideò Adversarii dicunt, quòd quidditas ignis non potest ab alio considerari etiam ut abstracta à mobilitate & motu, quàm à Physico, qui quamvis sub tali abstractione abstrahat à mobilitate & motu, includit tamen principium illorum scilicet materiam & formam, quæ secundum esse non possunt abstrahere ab hoc, quòd est esse principia talium, ideò quocumq; illa includit, erit considerationis Physicæ, & in hac replica fundantur omnes rationes & responiones Adversariorum volentium considerationem Entium, materialium spectare ad solam Physicam, sed quamvis hoc non urgeat me, quia non nego aliquam considerationem quidditatum materialium spectare ad Physicam, licet non omnem. Contra tamen, quia consideratio cujuslibet scientiæ circa objectum suum, vel est respectu passionum, vel respectu quidditatis

investigando alterutrum per alterum à priori vel à posteriori demonstratione *propter quid vel quia*, quæ sunt vel per definitionem Metaphysicam vel proprietatem, saltem quando considerantur, secundum quod præcindunt à materia Physica vel sensibili, & ut ponuntur in prædicamento, aliàs si sufficeret, quòd considerent illud, quòd dicit ordinem ad materiam, & non secundum quòd dicit ordinem ad materiam Physicam nullatenus distingueretur à Mathematica contra ipsos, quòd cum dici nequeat, nec dari possit aliqua tertia scientia de substantia distincta à Physica & Metaphysica relinquitur, quòd prædicta consideratio sit Metaphysica, quòd est intentum. Ad hominem confirmatur, quantitas secundum S. Thomam dicit essentialem ordinem ad materiam, qui ponunt in hærentiam aptitudinalem esse de essentia cujuslibet accidentis, item secundum Scotistas talis aptitudo est passio accidentis & tamen secundum eosdem, quantitas consideratur à Metaphysico; ergò illa abstractio, quam ponunt utriusque in objecto Metaphysicæ à materia scilicet, quòd nullum ordinem dicat ad materiam secundum esse, est omnino falsa. Idem argumentum valet de 7. ultimis prædicamentis relativorum de quibus agit Metaphysicus, & tamen impossibile est ea secundum esse abstrahere à materia seu ab extremis ut omnes admittunt. Plurimas alias rationes vide apud alios, hæc modo sufficiant. Sed in contra

Arguitur: Ex ista Doctrina sequeretur alias scientias subalternari Metaphysicæ, quòd videtur Scotus velle 1. Metaph. q. 9. n. 8. Sed ratio Scoti tantum intendit habitus Metaphysicos, quibus demonstratur propria passio de quolibet ente inferiori, subalternari habitui, quo demonstratur sua passio de ente & hoc ipsum loquendo de primis habitibus inferioribus viâ divisionis acquisitis, sed hoc est falsum, ut habet Scotus lib. 1. Metaph. q. 9. Probatur major, illa scientia est subalternata respectu alterius cujus objectum continetur sub objecto alterius, sed objecta omnium scientiarum continentur sub objecto Metaphysicæ; ergò, R. negando sequelam majoris, ad cujus probationem Dico primò Adversarios admittit veritate Entis tam benè debere fateri omnes scientias subalternari Metaphysicæ, quàm ego, cum teneantur omnes dicere objecta omnium scientiarum contineri, sub ente ut sic, quòd est objectum Metaphysicæ ut supra. R. secundò vel potius suppono ex quæstione de subalternatione scientiarum ad veram subalternationem scientiarum non sufficere, quòd objectum subalternatæ contineatur sub objecto subalternantis ad hoc, ut una scientia subalternetur alteri aliàs argumentum convinceret, sed requiritur & sufficit, quòd principia scientiæ subalternatæ sint conclusiones demonstratæ in scientia subalternante juxta Scotum q. 3. prologi oxon. n. 29.

Instatur: Metaphysica ministrat principia omnibus aliis scientiis, ergò aliæ scientiæ sibi subalternantur. R. tantum ministrare principia incompleta, ut sunt medium syllogisticum, verbi gratia definitio, vel propria passio, imò juxta Scotum q. 1. lib. 6. n. 19. Metaph. Nnnnn 3 potest

VI. Argumentum in contrarium ex autoritate Scoti.

VII. Metaphysica subministrat media incompleta.

potest aliquis perfectè scire scientiam inferiorem sine Metaphysica, & licet talis, inquit Scotus, sit perfectus Planticus vel Plantista, est tamen imperfectus sciens, quia etiam plantam imperfectè novit, potest enim ignorare quid sit substantia, &c. idem habet alibi de Geometro, qui potest perfectè scire lineam esse longitudinem sine latitudine & tamen ignorare ad quod genus entis spectet.

Urgetur: Secundum Scotum in eadem quæst. 1. proxima citata n. 24. Metaphysica, seu scientia de ente, inquit, nullam passionem primam alicujus inferioris entis considerat, sed tantum passionem entis primò de ipso & per se de quocunq; inferiori. R. primò illud esse tantum additionem & non de textu. R. Secundò totum procedere de habitu partiali Metaphysicæ qui immediatè versatur circa ipsum ens, & suas passionem universalissimas quod non est contra conclusionem.

Replicatur: Scotus quæstio nona primò Metaphysicæ tenet oppositum hujus Doctrinæ per totam. R. Quidquid dicat Scholasticus in Scho. 2. ejusdem quæst. 9. Doctorem in tota illa quæstio esse problematicum, ac proinde potius adhaerendum ejus verbis, & auctoritatibus in Theologia à me citatis & quidem manifestis.

VIII. **Dices** adhuc: Metaphysicus non tractat quidditates entium rationis, quia sunt extra ejus objectum adequatum, ergo nostra Doctrina est falsa. Respondeo primò cum illis qui tenent univocationem entis ad ens reale & rationis, ad quam sententiam inclinatur ipse Scotus ubique juxta Scholasticum disp. 29. primò report. Scho. unico, nego antecedens & ejus probationem. R. Secundò cum Lichero in primo d. 3. q. 3. n. 8. a. n. 3. sui commentarii ens rationis saltem reductivè spectare ad considerationem Metaphysicæ, vide Scotum de hoc quæ prima Elenchorum in Logica.

IX. **Arguitur** 2. Pro Sencinnate, nulla scientia, aut habitus potest scire aliquod objectum, aut cognoscere nisi in cognitionem ejus ducatur per rationem formalem sui objecti primi, sed per rationem formalem entis in quantum ens, quod est objectum habitus Metaphysici, non potest intellectus duci in cognitionem distinctam inferiorum ejus, cum ens sit superius & commune, nihil autem tale continet distinctè sua inferiora, sed tantum in potentia, ergo, &c. R. dist. maj. nisi ducatur in ejus cognitionem per rationem objecti sui primi formalis, vel aliquid continens illud virtualiter, & essentialiter, sicut est pars subjectiva, vel per aliquid habens attributionem ad illud, concedo ma. ita quòd nihil intelligat habitus nisi sub ratione formali sui objecti primi, nego maj. & sic minor nihil facit, quia non tantum consideratur ipsa ratio formalis entis sub conceptu proprio Metaphysico, sed etiam partes subjective sub sua ratione propria, unde argumentum est nullius valoris, & impugnat suum Authorem, quia probat quòd Metaphysicus non cognoscat substantiam sub sua ratione propria, quia non continetur distinctè sub ente, & sic miser Metaphysicus nihil cognoscit distinctè, nisi nudum gradum entis, qui imperfectissimus sit est.

Instatur: Si Metaphysica cognosceret distinctè quidditates rerum in particulari perficerent alia scientia speculative, verè grati Mathematica, & Physica, quia si considerat quidditates considerabit etiam earum proprietates & sic aliis nihil remanebit considerandum, consequenter superfluum. R. dist. sequelam superfluent alia scientia si Metaphysica cognosceret omnes quidditates in particulari secundum omnes rationes particulares secundum quas cognoscuntur ab aliis scientiis concedo sequelam: Si cognosceres in particulari secundum rationem quidditativam tantum nego sequelam, itaque Metaphysica distinctè cognoscit res in particulari tantum secundum rationem quidditatis determinabilis ex genere, & differentia, unde Metaphysica, Mathematica, & Physica de eadem quantitate sub diversis rationibus esse possunt. Metaphysica secundum rationem quidditatis vel prout componitur ex genere & differentia; Mathematica in quantum agit de quantitate secundum proportionem tantum; Physica in ordine ad motum, & hoc est quod vult Scotus 1. d. 3. q. 2. n. 23. & d. 2. q. 2. n. 3. ubi dicit: quòd sit ens Geometro, quòd linea sit longitudo sine latitudine, non considerando ad quod genus pertineat, sicut facit, inquit, Metaphysicus. Et hæc pro Disputatione proxima dicta sufficiant.

Sic

PARS